

Romano hangos

15.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 14 • ČÍSLO 14 • VYŠLO 14. ZÁŘÍ 2012

zprávy

OSTRAVA – Situace v domech na ulici Přednádraží se stále komplikuje. Stavební úřad Moravské Ostravy a Přívozu vyzval majitele, aby předložil dokumentaci ke svým deseti domům. Podle radnice jsou domy vedeny jako „jiná stavba“ a tudíž nejsou určeny k bydlení. Majitel ovšem stavební dokumentaci nemá a ani netuší, jaké další rozhodnutí by radnice na základě této dokumentace chtěla učinit. Zatím v domech stále bydlí několik desítek lidí, kteří se odmítají vystěhovat.

PRAHA – Několik desítek lidí protestovalo 30. srpna před ministerstvem práce a sociálních věcí proti zavádění sociálních karet, přes které by měli potřební dostávat sociální dávky. Před vraty ministerstva vystavili obrovskou repliku sKarty. Chtějí, aby se do vyjasnění otázek kolem používání karet jejich používání pozastavilo. Například na venkově bankomaty nejsou a tělesně handicapovaní by tím byli úplně odříznuti od možnosti získat dávky. Zdravotně postižení připravují žaloby proti zavedení sKarty a v okamžiku, kdy karty obdrží, žaloby podají.

BRNO – Inspektorát práce pro Jiho-moravský a Zlínský kraj uložil letos za nelegální zaměstnávání pokuty 6,4 milionu korun. Největší pokutu má zaplatit jedna pražská stavební firma, která v Brně zaměstnává načerno deset lidí.

BUDAPEŠŤ, BRUSEL – Evropská unie by se měla pokusit „převychovat“ maďarské Romy a vštípit jim základní evropské hodnoty. Prohlašovala to zakázaná a rozpuštěná Maďarská garda ústy Gábora Vona, předsedy opoziční parlamentní strany Jobbik.

(www.romea.cz, kh)

S tábořským Slunowratem pošesté v kruhu

TÁBOR – Šestý ročník kulturního festivalu se uskutečnil 21. srpna v tábořském lesoparku Pintovka. Festival pořádalo již šestým rokem sdružení Slunowrat Tábor ve spolupráci s organizací Cheiron T a Jekhetane Tábor.

S myšlenkou uspořádat tento festival přišel v roce 2007 odbor sociálních věcí města Tábora, který každoročně tuto akci finančně podporuje. Letošní ročník opět finančně podpořilo i ministerstvo kultury.

Festival nese název Kerekate – v kruhu díky myšlence společného setkávání lidí prostřednictvím romské kultury. Kereka – kolo či kruh jako symbol vozu, kterým Romové cestovali po Evropě je také symbolem romské vlajky. Kruh znamená v přeneseném slova smyslu „společenství“, společenství lidí bez rozdílů rasy, náboženského vyznání a společenského postavení. Festival

zahájila mladá tábořská kapela Romano Band. Následovalo vystoupení dua Garcia Stefano z Volyně, které se představilo romskými úpravami rockových cover verzí.

Navzdory deštivému počasí vystoupily se svými čardáši a s velkým nadšením jihočeské taneční soubory Amare romane čhave a Aver drom z Větrní, dále Romano jiloro a Čhave devlestar z Vimperka a nakonec také místní Čiriklore. Z místních kapel pak potěšila stálce festivalu Žibut te Dživel.

Poté moderátor Štěpán Pavlík pozval k rozhovoru předsedu občanského sdružení Jekhetane Tábor Dezidera Kováče. Ten krátce představil sdružení a pochválil si spolupráci se společností Cheiron T, která pomáhala jejich romské sdružení zakládat.

Po dalším tanečním vystoupení pak byla již netrpělivě očekávána kapela Benga Show s výborným

houslistou Vojtou Lavičkou, která strhla diváky známými skladbami nejen od Gipsy Kings. Celý festival pak rozzářil hlas Idy Kellarové s kapelou Jazz Famelija, který i navzdory prudkému dešti roztančil diváky před pódiem. Ida představila písně z nového CD Šunen savore, které pro ni složil její manžel Deziderius Dužda. Jejich společné vystoupení bylo vrcholem šestého ročníku našeho festivalu.

Pódiovou energickou tečkou byli Terne Čhave, kteří neklamali, a pro přítomné předvedli intenzivní romský nářek. Festival důstojně zakončila známými romskými písněmi cimbálová muzika Eugena Horvátha z Brna.

Šestého ročníku festivalu romské kultury se zúčastnilo i navzdory počasí asi 400 lidí, Romů i Neromů.

Pavla Kohelová
Pracovnice sdružení Slunowrat
(www.slunowrat.cz), Tábor.

z obsahu

Podhostýnské září 2012

Co nového na festivalu v Bystřici
strana 2

7. října – pochod Romů

Romské organizace v Evropě
vyzývají k průvodu v metropolích
strana 3

Agentura zvětšuje záběr

Práce v nových lokalitách přibývá
strana 3

Karas, Fischerová, Bobošíková...

Proč kandidují na prezidenta?
strana 4

Není Rom jako Rom

Povídka Andreje Gini z Plzeňska
strana 5

Maťa Buchlová: Budoucnost? Škola, cestování, modeling

Další dívka ze série mladých úspěšných Romek, Maťa Buchlová, žije se svými rodiči v Praze.

Její předci pochází z muzikantského prostředí. Má dvě nevlastní sestry. „Jasně, doma mluvíme jen romsky, už odmala jsem romsky uměla a rozuměla. Jsem prostě Romka, tak přece musím umět romsky,“ trochu se diví dotazu, jakému jazyku dává mezi svými nejbližšími přednost.

V dětství měla většinou víc kamarádů a kamarádek mezi Neromy. „Sama ale nevím, proč je to teď jinak. V současnosti mám pro změnu kolem sebe zase kamarádky a kamarády, kteří jsou většinou Romové,“ vysvětluje.

Mladá Romka z Prahy navštěvovala „základku“ Plzeňská. Na celou školu chodilo dohromady Romů jen třináct. „Jistě, občas jsem tam zažila nějaké konflikty,“ připouští Maťa, „jenže ty nebyly jen na ZŠ Plzeňská, ale taky třeba na taneční konzervatoři, na kterou jsem měla nastoupit. Byla jsem přijata na konzervatoř Nad Žvážonem. Když mě tam jako už přijatou pan ředitel viděl a všiml si, že jsem špinavá Cikánka.“

Přímo od učitelů na základní škole ale žádná výrazná diskriminace nevycházela. „No, pár spolužáků mi říkalo, ať si jdu do své cikánské čtvrti. Učitelé jim dali jen poznámku a dál to neřešili,“ vzpomíná.

Ze školních předmětů Maťu bavila hlavně hudební výchova a čeština: „To jsou moje dva nejoblíbenější předměty.“

Pokud jde o střední školu, zvolila by Romka z Prahy buď obor kosmetička nebo balet na taneční konzervatoři. „Oslovila jsem je, protože hrozně ráda líčím sama sebe, ale hlavně i ostatní lidi,“ směje se. A proč by ráda studovala balet? „Prostě ráda tancuju úplně všude, kde se dá.“

Když se ptáme, jaké skupiny nebo zpěváky Maťa nejraději poslouchá, zamyslí se a pak vyjmenuje: „Ráda si pustím nebo zajdu na to, co se dá normálně poslouchat. Třeba Jodeci, Stevie Wonder,

Whitney Houston, LL Cool J, Ginuwine, Drull Hill Boy2Men, Alicia Keys nebo Beyonce. A mezi romskými skupinami se mi líbí Ruská Roma, Kmetoband, Morris a Sandu Ciorba.“ Nejvíce se ale romské Pražáče zamlouvají romské festivaly. Nejen kvůli hudbě, ale že tam potká i lidi, které dlouho neviděla.

„Taneční praxi“ si už Maťa „odtancovala“ v souboru Cikne čhave, vedeném Štefanem Žoltákem. Podle ní jde o nejlepší soubor v Praze. Za svoje nejpovedenější vystoupení považuje soutěž Romano Ilo v roce 2008. A nejvíce vzpomínek má na akci Romský talent, kde vystupovala s celým soborem Cikne Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

PRAHA – V maďarském institutu na Rytířské ulici v Praze byl 6. září prezentován nový film maďarského režiséra Bence Fliegaufa nazvaného Je to jen vítr. Film zachycuje jeden den v životě romské rodiny kdesi na okraji malého městečka.

BŘECLAV – Prindžaras amen (Poznávejme se), tak zní název výstavy v Lichtenštejnském domě, kterou uspořádali břevlavští Romové. Jde o pohled do vlastní historie a kultury. Výstava potrvá do 14. září. Nabízí fotografie známých romských osobností a pohled studentů na společné soužití a výtvarné práce. Výstava je příspěvkem ke zlepšení vzájemného soužití ve městě, kde to v poslední době mezi Romy a většinovým obyvatelstvem neklape.

PRAHA – Osmého září uplynulo sedm let od tragické smrti zakladatelky české romistiky Mileny Hübschmannové.

BRNO – Ve čtvrtek 6. září v se brněnském Bílém domě v sále Břetislava Bakaly uskutečnila vernisáž výstavy fotografa Jiřího Salika Slámy. Ten dnes dotváří obrazovou podobu brněnské mutace MF Dnes. Naše redakce se s radostí hlásí k tomu, že Jiří Salik Sláma začínal v Romano hangos. Jak nám přiznal, byla to práce pro Romano hangos, která ho motivovala k tomu, co nyní prokazuje v celostátním deníku.

PRAHA – Vymahači dluhů si přijdou až na 100 000 korun denně. Jedná se o exekutorské vykonavatele, kteří vyvíjejí na dlužníky neúprosný nátlak někdy i přímo na ulici jménem inkasní firmy. Jde v podstatě o nájemní žoldáky působící ve skupinách tři až čtyř vykonavatelů ve věku mezi 25 až 45 lety. Odměny vymahačů se pohybují od 20 000 do 100 000, někdy dosahují i 150 000. Přijdou si na větší peníze než prezident republiky. Tento špatný stav je ještě posilován tím, že připravované změny v Občanském soudním řádu a Exekučním řádu o teritoriálním působení exekutorů narazily na silný odpor exekutorů, protože by silně přiškrtila jejich nemorální výdělky. Jde o to, aby výkon exekutorské činnosti probíhal pouze v domovském okrese exekutora a nezasahoval celou republiku. Je otázka, zda tento zákon projde. (www.romea.cz, kh)

Projekt sociální integrace cílený na Jesenicko pomůže nejpotřebnějším

JESENÍK – Nezaměstnanost lámající na Jesenicku celorepublikové rekordy prohlubuje propast mezi lidmi. Že tato situace není představitelem města Jeseník Ihostejná, dokazuje projekt Sociální integrace na Jesenicku.

Město Jeseník si na začátku projektu stanovilo nelehký úkol – podat pomocnou ruku osobám, které si samy nemohou či neumí pomoci. Mezi podporené patří osoby závislé na sociálních dávkách či dlouhodobě nezaměstnaní apod. Stěžejním úkolem první čtvrtiny projektu bylo najít odborné poskytovatele těchto potřebných služeb na dostatečně kvalitní úrovni.

Poslední zakázka na zajištění terénních programů a fakultativních služeb vysoutěžila Boétheia – společenství křesťanské pomoci se sídlem v Jeseníku, která bude tyto služby zdarma poskytovat do března 2015. Obyvatelé Jesenicka mohou využívat dluhové poradenství zaměřené na využití splátkového kalendáře, sjednání návrhu na oddlužení, rady, jak jednat s exekutory. Další snahou je vytvořit systém prostupného bydlení a zaměstnávání, který by měl pomoci lidem nejen s návratem do běžného života, ale také zabránit zhoršení jeho kvality a dalšímu propadu. (Kontakty na tým Boétheii, e-mail: terenSKP@seznam.cz, 776 043 444.)

Od začátku tohoto roku v rámci projektu nabízí pomocnou ruku i další místní subjekty. Pod dohledem sdružení Darmoděj probíhají terénní programy zaměřené na děti a mládež od 16 do 26 let sdružující se na rizikových místech. Pro ně je sedm dní v týdnu otevřeno nízkoprahové centrum, které jim umožní smysluplně trávit volný čas jinak než na ulici. Dále se zde mohou naučit základním zásadám zdravého životního stylu – např. v oblasti hygieny či sexuální osvěty. Naleznou zde také pomoc při doučování. Pomoc dostanou i osoby s návykovým jednáním, ať už v závislosti na gamblerství, alkoholu či drogách. Zahrada 2000 pro změnu vytvořila Klub pracovního poradenství a Nácvikovou dílnu pro osoby dlouhodobě nezaměstnané.

Informace o projektu naleznete na www.jesenik.org či www.esfcr.cz.

Martina Mařáková

Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

HODONÍN U KUNŠTÁTU – Dne 19. srpna se na místě bývalého koncentračního tábora Cikánů v Hodoníně u Kunštátu uskutečnil pietní akt na památku romských obětí, které zde zemřely. A to ve výroční den, kdy zbývající kdy více než 750 vězňů bylo odsunuto do Osvětimi v roce 1943.

Za tyto oběti se na místě uskutečnila mše. Pietního aktu se účastnil ministr školství Petr Fiala, jeho náměstkyně Eva Bartoňová a řada oficiálních hostů vedle skupiny Romů. Shromáždění mohli shlédnout opravený a rekonstruovaný původní vězeňský barák, jednu z mála originálních památek na romský holocaust v ČR. Rekonstrukci hradily fondy ministerstva školství, určené na vybudování informačního a školícího střediska romského holocaustu na tomto místě.

V rekonstruovaném baráku zřídilo Národní pedagogické muzeum v Praze výstava o historii tohoto místa. Pietní akt se uskutečnil v místech, kde byli Romové pohřbíváni do hromadných hrobů, na místě zvaném Žalov a v sousedních Černovicích.

Karel Holomek

Podhostýnské září 2012

BYSTRICE POD HOSTÝNEM – Valašský soubor písní a tanců za podpory města Bystřice pod Hostýnem, Zlínského kraje a Folklorního sdružení ČR pořádaly setkání folklorních souborů.

Festival se konal 1. září v Bystřici pod Hostýnem v zámku. Slavnost již druhým rokem pořádá va-

lašský soubor písní a tanců Rusava, společně s ředitelem Petrem Stanovským z Bystřice pod Hostýnem.

Představily se dětské folklorní soubory: Valášci z Rusavy, Vsačánek ze Vsetína, Pišťaličky a Malá Rusava z Bystřice pod Hostýnem. Co se týká „dospělých souborů“,

účinkovaly Slovácký soubor Dolňáci ze Starého Města u Uherského Hradiště, Folklorní soubor Dunajec z Olomouce, romský soubor Cikne čhave z Nového Jičína, valašský krúžek Rusavjan z Rusavy a samozřejmě pořádající valašský soubor písní a tanců Rusava.

Veronika Kačová

O Podhostýnsko septembris 2012

BYSTRICE POD HOSTÝNEM – O Valašsko suboris, savo gi'avel the khelel, kerd'a avri zgeli-pen folklorne suboreng.

O festivalos pes kerd'a avri 1. Septembris 2012 ke Bystřice pod Hostýnem, andro bystřicko zamkos. Slavnost kerel avri imar dujto berš o valašsko suboris, savo khelel the gi'avel, e Rusava, jekhetane le riaditeloha, o Petr Stanovsky khatar Bystřice pod Hostýnem.

Savore manuša, so dikhen rado o ľudovo bašaviben, avle peske o sombat šukares avri te kerel. Ehas

odoj perdal o manuša he o chaben. Khatar 14:00 ora šaj dikhl'an čhavorengre subora: Čhavorengro folklorne suboris Valášci khatar Rusava, čhavorengro valašsko suboris khatar Vsetína o Vsačánek, folklorne suboris Pišťaličky khatar Bystřice pod Hostýnem, the čhavorengro valašsko suboris Cikni Rusava, tiž khatar Bystřice. He te o džives nahas but lacho, ehas but laches, savoren ehas ambrela pro šere.

Goreder ehas perdal o khelibengere džene, vaš oda hoj amen ehas

šil, aľe sar paľis geľam te khelel, mindžar amendar o šil tele peľas. Paľis šaj dikhl'an te khelel le baren suboren, ehas oda kale: slovácko suboris Dolňáci khatar Phuro foros paš o Uhersko Hradiště, valašsko suboris Vsačánek khatar Vsetína, the lengri cimbalovka, folklorne suboris Dunajec khatar Olomuca, khelibengero the gi'avibengero suboris Cikne čhave khatar Nový Jičín, valašsko kružkos Rusavjan, the suboris savo kerdžas avri kaľa akcia, e Rusava.

Veronika Kačová

Konec léta s Romy v Broumově

BROUMOV – V sobotu 1. září odstartoval v areálu Dětského hřiště v Broumově den plný her, tance a hudby v rytmu romské kultury.

Na tuto slavnostní událost se přišlo podívat přes 300 romských občanů z Broumova, ale i z blízkého okolí. Program zahájila náhodská kapela Čilágos, následovalo vystoupení dětí z Centra pro rodinu. Pozvání přijala i pražská kapela Bengas, kterou z rodinných důvodů zastoupil pouze její zpěvák Milan Demeter, ale nic nezabránilo tomu, aby zpívaly a tančily všech-

ny věkové kategorie. Nechyběla ani ochutnávka tradičního romského jídla – domácí pečený chléb, goja a holubky.

Zvědavost nedala i několika Čechům a Slovákům, kteří romskou hudbu a vystoupení dětí z Centra pro rodinu v Broumově pochvalovali.

Všichni přítomní si mohli prohlédnout pestrou nabídku práce, která je zaznamenána v kronice Centra pro rodinu. Večerním vystoupením zakončila teplická kapela Gipsy Strings slavnostní den.

Program zpestřil moderátor Richard Samko, který nezapřel profesionalitu televizního reportéra. Na přípravách akce se podíleli pracovníci Centra pro rodinu ve spolupráci s pány Baníkem a Horváthem z Broumova.

Velký dík patří i samotným uživatelům Centra pro rodinu, kteří s nadšením pomáhali celou akci připravovat a organizovat.

A již nyní víme, že příští rok Ačhen Devleha!

Pracovníci Centra pro rodinu, Broumov

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Projekt je financován z ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.
Rozvoj sociálních služeb pro město Broumov, reg. č. CZ.1.04/3.2.00/55.00007

Sedmého října v Praze: pochod za důstojnost Romů v Evropě

Mohla nás už dosáhnout vyčerpanost a beznaděj. Nebyli Romové, Cikáni a Sintové pronásledováni po staletí? Neprovázejí protiromské stereotypy mnoho staletí, zemí a politických režimů? Není iluzí si myslet, že někdo je schopen „normalizovat“ situaci, která se jeví jako beznadějná?

Násilí vůči Romům v Evropě se skutečně v mnoha směrech zdá být nekonečné, a problémy, jimž čelí, se zdají být zcela zakořeněné ve společnosti a nepřekonatelné.

Ve střední Evropě a na Balkáně je například přítomen jistý typ uvažování, který směřuje k jejich odstraňování z veřejného prostoru, často i fyzickým vyhubením. Romové tak žijí ve vymezených oblastech na předměstích větších měst. V mnoha městech a vesnicích jsou shromážděni v odloučených a obehzených oblastech bez přístupu k tekoucí vodě, elektřině a veřejným službám. Obzvlášť se to týká případu Přednádraží v Ostravě (Česká republika), Michalovců, Košic, Prešova a obce Svinia (na Slovensku), Tarluneni a Baia Mare (Rumunsko).

V Baia Mare byli Romové nedávno vyhnáni do opuštěné chemické továrny s vysokým stupněm toxicity. Nesčetná městská ghetta existují rovněž v Bulharsku, kde krajně pravicová strana Ataka v roce 2011 organizovala protiromské protesty ve zhruba dvaceti městech pod transparenty jako „*Smrt Romům*“ a „*Udělejte z Romů mýdlo*“.

Maďarská polovojenská domobrana strany Jobbik terorizuje Romy, nutí je prchat z jejich vesnic, např. v obci Gyöngyöspata, a pravidelně vyvolává radikální rasistické násilí. Maďarská vláda přitom pod záminkou boje proti zneužívání sociálních dávek vytváří otevřeně skutečné pracovní tábory pro Romy.

Navíc se ve Francii navzdory změně politické moci znovu obnovily vyhošťování a deportace, které také dále pokračují i v Německu, Švédsku a Itálii. Každodenní rasová diskriminace přetrvává v oblastech zdravotnictví, zaměstnávání, volného času a vzdělávání i v Kosovu, Portugalsku, Srbsku, Chorvatsku a v Polsku.

Ačkoliv by nás tato znepokojující situace mohla přivádět k zoufalství, ve skutečnosti nás ještě víc vede k boji za důstojnost a rovnost práv. To je také důvod, proč půjdeme v neděli sedmého října ve svých státech v čele průvodů sjednocené evropské občanské společnosti napříč kontinentem, od Norska po Srbsko, od Portugalska k Polsku, včetně Itálie, Rumunska, Maďarska a Bulharska, abychom klidně, ale odhodlaně společně prohlašovali: „*Romská hrdost! Roma Pride!*“

Zmobilizujeme se kulturně i politicky formou politických setkání a kulturních akcí.

Navzdory tomu, co mohou říkat poslové špatných zpráv a zoufalí lidé, plní beznaděje, není naše naděje, že dosáhneme plného uznání důstojnosti lidských bytostí pocházejících z jedné z nejstarších evropských společností, zbytečná.

Ve skutečnosti udělala Evropská unie v institucionální úrovni jistý

pokrok: díky blahodárnému působení evropské komise a členů Evropského parlamentu, kteří se záležitosti věnovali delší dobu, musely všechny členské státy poprvé navrhnout a předložit komisi do konce roku 2011 Národní strategii pro integraci Romů.

Jak však mohou mít některé tyto strategické plány účinek, jsou-li bez finančních prostředků, rozpočtu a harmonogramu plánování a financování? Jak můžeme nevidět, že se jedná o způsob, jak se vyhnout této problematice a tím umožnit pokračování násilí a diskriminace?

V dnešní Evropě povstává romská elita s jednoduchým a jasným cílem: úplná rovnost práv a povinností. Tato elita, složená z politicky aktivních mužů a žen, intelektuálů, umělců a aktivistů, není osamocena. Je hluboce zakořeněná v romských společenstvích na celém kontinentu a je nedílnou součástí evropské občanské společnosti.

„Romská hrdost“ je mobilizací k vlastní emancipaci a je rovněž jejím podpůrným systémem. Uskuteční ji občanská společnost bez ohledu na původ zapojených jednotlivců a organizací, jelikož universalismus je naší inspirací a plná integrace všech je naším společným požadavkem.

Tato integrace neznamená akulturaci nebo potlačování vzájemného ovlivňování identit a tradic, které jsou ve své různosti součástí evropského dědictví. Znamená naopak skoncování s rasistickými vraždami a odstranění ghatt, znamená konec stigmatizace Romů pro politické účely, konec všemožným diskriminačním zákonům a „výjimečným“ opatřením.

V praxi se tato opatření zaměřují na Romy, tak jako v případě Schengenských dohod, které omezují svobodu pohybu v Evropě. Znamená konečně odhodlaný boj za zpochybnění stereotypů, boj proti diskriminaci v zaměstnání, bydlení a konec segregace ve vzdělávání.

To nakonec bude znamenat uznání individuální a vládní odpovědnosti za pronásledování Romů, v první řadě těmi evropskými státy, které byly spojenci nacistického Německa v průběhu druhé světové války.

Naším cílem je dosáhnout úplné integrace všech jednotlivců do evropské společnosti, dosáhnout důstojnosti všech a účtu k rovnosti práv lidí bez rozdílu rasy na celém Evropském kontinentu. Na znamení toho pochoduje sedmého října společně Evropou za Romskou hrdost!

Signatáři:

Benjamin Abtan, předseda Evropského protirasistického hnutí – EGAM, a dále za jednotlivé státy:

Albánie: **Aldo Merkoci**, předseda hnutí Mjaft!, **Adriatik Hasan-tari**, předseda Roma Active

Bosna: **Alma Mačićová**, ředitelka Iniciativy mládeže pro lidská práva – Bosna

Černá Hora: **Boris Raonić**, předseda Občanské aliance, **Teuta Nurajová**, předsedkyně Národního svazu Romů

Bulharsko: **Krasimir Kanev**, předseda Bulharského helsinského výboru, **Deyan Kolev**, předseda Romského centra Amalipe pro mezinárodní dialog a toleranci

Česká republika: **Anna Šabatová**, předsedkyně Českého helsinského výboru, a **Jarmila Balázová**, předsedkyně občanského sdružení Romea

Chorvatsko: **Mario Mažić**, předseda chorvatské Iniciativy mládeže pro lidská práva

Dánsko: **Anne Nielsenová**, předsedkyně SOS mod racism, a **Ferdi Sabani**, předseda Roma Forzning i Danmark

Finsko: **Janette Grönforsová**, koordinátorka protirasistické sítě Rasmus a zakládající členka Nevo Roma

Francie: **Cindy Leoni**, předsedkyně SOS Racisme a **Alain Dumas**, předseda Francouzské unie romských občanských sdružení

Itálie: **Angela Scalzová**, předsedkyně SOS Razzismo a **Olga Ballová**, předsedkyně kosovské Partita Romilor

Kosovo: **Raba Gjoshivá**, programová ředitelka kosovské Iniciativy mládeže pro lidská práva a **Osman Osmani**, ředitel Iniciativa 6

Lotyšsko: **Sigita Zankovska-Odiņa**, aktivistka a pracovnice výzkumu Lotyšského centra pro lidská práva

Maďarsko: **János Farkas**, předseda romské samosprávy v Gyöngyöspatě, a **Erika Muhiová**, ředitelka právní poradny etnických menšin NEKI

Moldávie: **Nicolae Radîța**, předseda Romského národního střediska

Německo: **Serdar Yazar**, mluvčí Turecké unie Berlín a Braniborsko (TBB)

Norsko: **Kari Helene Partapuoliová**, ředitelka Antirasistisk Senter

Polsko: **Kasia Kubinová**, ředitelka Nadačního fóra pro společenskou různorodost, **Paula Sawicka**, předsedkyně občanského sdružení Otevřená republika, a **Roman Kwiatkowski**, předseda Sdružení Romů v Polsku

Portugalsko: **Bruno Gonçalves**, místopředseda Centro de Estudios Ciganos

Rakousko: **Claudia Schäferová**, ředitelka ZARA, **Alexander Pollak**, předseda SOS Mitmensch, a **Andrea Härleová** výkonná ředitelka Romano Centro

Řecko: **Ahmed Moawia**, koordinátor Řeckého fóra pro migranty

Rumunsko: **Marian Mandache**, výkonný ředitel Romani Criss

Rusko: **Světlana Gannuškinová**, ředitelka sítě Memorial

Slovensko: **Irena Bihariová**, ředitelka Ľudia proti rasizmu

Srbsko: **Maja Mičićová**, ředitelka srbské Iniciativy mládeže pro lidská práva, a **Jovana Vukovićová**, koordinátorka Oblastního střediska pro menšiny

Švédsko: **Mariam Osman Sherifayová**, předsedkyně Střediska proti rasismu

Turecko: **Selcuk Karadeniz**, předseda Sdružení romské mládeže, a **Cengiz Algan**, mluvčí Durde!

Ukrajina: **Zola Kundurová**, předsedkyně romské ženské nadace Čirikfi

komentář

Komentář tentokrát trochu posmutnělý

KAREL HOLOMEK

Každoročně vzpomíná v srpnu určitá skupinka lidí na vězně cikánského koncentračního tábora v Hodoníně u Kunštátu. Koncem prázdnin 20. srpna 1943 byli odsunuti do Osvětimi, aby se naplnilo konečné řešení jejich osudu. Nedávno uplynulo 69 let, kdy se na svou poslední cestu vydalo 750 vězňů z tam původně umístěných třinácti stovek. Dobrá třetina stačila zemřít na následky nelidských podmínek věznění. Postarali se o to čeští bachaři. Nikdo z nich nebyl po válce potrestán.

Při této příležitosti si vždy vzpomenu na téměř shodné datum s tímto, tedy 21. srpna v jiném čase, dnes už je tomu 44 let. Vzpomínáte také? Vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. Ti Romové z „Hodonínka“ se dostali do Osvětimi taky 21. srpna a jejich osud byl zpečetěn.

Naštěstí „dočasný“ pobyt sovětských vojsk (už tu pak zůstali jen Sověti) v naší zemi přece jen po dosti dlouhé době skončil a zůstala po něm památka nové jednotky dočasnosti zvaná „jeden furt“ a spousty škod, hlavně ekologických, když nepočítáme ty, které měly dopad na naše vzájemné vztahy. Okupace spřátelených armád pro nás dopadla přece jen přijatelně, rozhodně lépe než genocida českých Romů v koncentráku, která byla pro ně tečkou definitivní. Ale to datum a ty dva osudy vyvolávají naléhavé otázky, na něž jen stěží hledáme odpovědi.

Tehdy, v roce 1968, nebylo pochybností, co si myslel celý národ až na malé výjimky o okupantech. Národ se sjednotil v pasivní rezistenci a nebylo názorového rozdílu ani mezi dříve rozdělenými skupinami.

Po válce došlo na kolaboranty a zrádce. Jak se později ukázalo, nikoliv důsledně, ale přece jen. Pokud jde o ty, kteří se krutě zachovali vůči Romům, viníci se příliš nehledali, a pokud byly učiněny pokusy k jejich potrestání, stalo se tak velmi nedůsledně. Jako by se chtělo říci:

Šlo přece jen o likvidaci cikánského zlořádu.

Ten zákon platil už za první republiky a komunistická nomenklatura jej tímto postojem jen potvrzovala. Ti čeští bachaři však při svém jednání vůči svým Romům dali průchod vlastní iniciativě. Byli horší než Němci sami.

Naléhavá otázka však zní: proč nedošlo v souvislosti s těmito hroznými událostmi i neodpuštělnému chování vůči Romům ke změně myšlení a ke snaze po nápravě v celé společnosti? Tu bych viděl v odčinění škod a křivd na Romech spáchaných. Vůči všem jiným obětem války se tak stalo, připouštím, s určitými výhradami. Když ne hned po válce, proč ne bezmála po 70 letech, kdy je vše jasnější?

Tady paralely s rokem 1968 najednou neplatí. Když je národ ohrožen v celku, dokáže se spojit a zapomenout na vnitřní třenice. Když je ohrožena jen menší skupina, ani morální principy národ nesjednotí k lepšímu postoji. Je to zřejmé a je to smutné konstatování. Protože jiné národy tento princip přece jen dokázaly prosadit a respektovat. Leda že by to bylo ještě před námi.

Agentura pro sociální začleňování vybírá nové lokality

Agentura pro sociální začleňování bude v roce 2013 opět rozšiřovat svoji působnost do dalších obcí, měst a mikroregionů. Spolupráce bude nabídnuta 17 obcím (a to 8 obcím od 1. ledna 2013 a 9 obcím od 1. června 2013).

Nyní probíhá výběrové řízení, v němž do listopadu 2012 vybereme obce ke spolupráci. Na našich stránkách si můžete stáhnout pravidla výběrového řízení a dotazník pro uchazeče o spolupráci s ASZ. Všechny podrobné informace o nabídce pro obce, pravidla výběrového řízení i dotazník pro uchazeče najdete na adrese www.socialni-zaclenovani.cz/nabor.

Obcím nabízíme dlouhodobou spolupráci na dobu minimálně tří let, podle potřeby i delší. Základem spolupráce je shoda na nutnosti konstruktivního řešení situace v sociálně vyloučených lokalitách na území obce. Za toto období by mělo dojít ke změnám, které se významně pozitivně projeví jak v samotné sociálně vyloučené lokalitě, tak v jejím okolí. Měla by být zavedena opatření, která zlepší dostupnost předškolního a školního vzdělávání dětí, zvýší podporu zaměstnanosti, zlepší dostupnost a úroveň bydlení, zajistí síť potřebných sociálních a dalších služeb aj.

Nejdůležitějším principem spolupráce je partnerství obce, Agentury a dalších institucí (např. škol, policie, zaměstnavatelů, neziskových organizací) při řešení situace, systematická analýza situace a zpracování strategického plánu, který následně přijmou rada a zastupitelstvo jako závazný dokument a který je posléze naplňován.

Předem definované aktivity Agentury pro sociální začleňování:

- A) Práce s rodinami v sociálně vyloučených lokalitách
- B) Vzdělávání dětí a rozvoj základních a mateřských škol
- C) Bydlení pro nízkopříjmové domácnosti
- D) Podpora zaměstnanosti
- E) Síť protidluhového poradenství
- F) Síť sociálních služeb prevence
- G) Bezpečnost ve městě

(red)

Co si myslí kandidáti?

Začátkem příštího roku se v Česku uskuteční poprvé přímá volba prezidenta. Dosavadní zájemci o prezidentské křeslo dostali od Romano hangos několik anketních otázek: Pro každého byly dva dotazy stejné, další otázka navíc byla speciální vždy pro danou osobu s přihlédnutím k jejím názorům, minulosti a prioritám. Otázky viz níže, odpovědi tří kandidátů, kteří se ozvali jako druzí, následují.

RH v každém čísle zveřejní odpovědi dalších kandidátů.

Všichni kandidáti obdrželi otázku:

- 1) **Proč se rozhodli ucházet o post hlavy státu.**
- 2) **Kde všude vidí příčiny problematického postavení většiny Romů a co by s tím chtěli, nejen v symbolické a deklaratorní rovině, dělat.**

U **Jiřího Dienstbiera** mě navíc zajímalo, zdali si na funkci nepřipadá příliš mladý a jestli by šel do konfliktu i s některými lokálními politiky ČSSD, kteří se snaží zabránit odlivu dělnických voličů k pravicovým extremistům tak, že někdy částečně přebírají jejich pravicově populistickou rétoriku.

U **Jana Fischera**, v čem spatřuje příčiny tak protikladného vztahu ke vzdělání u velké části Židů a velké části Romů, a jak to změnit (u řady Romů) a zdali se někteří Izraelci nechovají k Palestincům tak, jako někteří Češi k Romům.

U **Miloše Zemana**, jak by se mělo účinně zasahovat např. proti některým olašským mafím, které využívají neproniknutelné rodinné struktury, a přitom policejní represí neuškodit těm nezúčastněným rodinným příslušníkům.

U **Kláry Samkové**, zdali si o svém veřejném působení myslí, že spíše spojuje nebo rozděluje společnost.

U **Jiřího Karase**, co si myslí o romské magii, kouzlech, rituálech a zařikávání a jak by se k tomu měli stavět křesťanští kněží, kteří s Romy pracují. A dále, co soudí o vyhánění homosexuálů z některých romských velkorodin.

U **Táni Fischerové**, jaký recept má antroposofie a podobné duchovní nauky na praktickou politiku v sociálně vyčleněných lokalitách a ghettech.

U **Jany Bobošíkové** a **Ladislava Jakla**, jaké praktické postupy by poradili romským národovcům a nacionalistům, kteří chtějí z rozmanitých odnoží a velkorodin Romů vybudovat jednotný romský národ. A dál, co soudí o výsledcích aktivit Evropské unie jako byl např. projekt Evropského fóra Romů a travelerů.

U **Přemysla Sobotky**, **Karla Schwarzenberga**, **Zuzany Roithové** a **Vladimíra Dlouhého**, proč podle nich zůstávají Romové na okraji společnosti jak v diktaturách, tak demokraciích, v zemích komunistických i kapitalistických, muslimských i křesťanských, ať už kočují nebo jsou usazení, ať mluví některou variantou romštiny nebo se přizpůsobili domácímu jazyku (když přitom všichni shodně odmítáme rasisticko-biologické „vysvětlení“, že „to přece mají v genech“).

U **Petra Cibulky**, zdali když dokáže odhalit siderickým kyvadélkem půjčeným od Slávka Popelky agenta StB, zdali siderickým kyvadélkem odhalí i skrytého neonacistu či homosexuála.

U **Tomáše Vandase**, zdali je neonacista a homosexuál. (Na homosexualitu, která mi u několika mých známých nevádí, se ptám Tomáše Vandase proto, že ho skoro nikdo nikdy neviděl s žádnou ženou a údajně bydlí pořád u maminky).

(pp)

Jiří Karas

Byl jsem osloven členy Hnutí pro život, kteří usoudili, že disponuji určitými životními zkušenostmi, které bych mohl ve funkci prezidenta nabídnout. Mám za sebou

nelehký život. Rodiče a bratr byli z politických důvodů vězněni. Já byl dvakrát vyloučen ze škol. Pracoval jsem jako pomocný dělník, truhlář, byl jsem 19 let členem JZD a poté 16 let poslancem Parlamentu. Nyní jsem velvyslancem v Bělorusku. Jako poslanec jsem se do hloubky seznámil s vnitrostátní politikou. A jako diplomat reprezentuji ČR ve světě. Víím, co je to lidská bolest i radost. Nebojím se zaujmout jasné stanovisko a dovedu poradit. Toto vše považuji za důležité předpoklady k vykonávání funkce prezidenta ČR.

A co problematické postavení většiny Romů a co s tím? Nemí třeba být mnohoslovný. Romové sami musí chtít své postavení změnit.

Táňa Fischerová

Nejméně rok mě oslovovali různí lidé s otázkou, zda bych nebyla ochotna zařadit se mezi kandidáty na místo hlavy státu. Odmítala jsem s tím, že si myslím, že by občanská společnost v diskuzi měla vygenerovat nějakého svého kandidáta. K tomu nedošlo, a tak jsem nakonec přijala tento úkol s tím, že nebudu dělat běžnou kampaň, protože se mi nelíbí způsob, jakým jsou v ní voliči vlastně manipulováni. Jsem přesvědčena, že pokud se sami pro někoho rozhodnou, stačí, když si stáhnou petici a podepsanou pošlou na kontaktní místo. Tím se zásadně omezí moc peněz a podpoří osobní aktivita lidí. Jsem přesvědčena, že prezidentem by měla být známá osobnost z občanské společnosti, která už projevila svoje postoje v nějakých zápasech. Strany mají působit v Parlamentu a nerozsířovat svoje působení na všechna další místa, jak je tomu v současné praxi. Ta také ukázala, že straník, který se vzdá pozice ve stra-

ně a vyhlásí se nadstranickým prezidentem, se nikdy nemůže zbavit svých vazeb a postojů, a tak nemůže být nadstranický.

Romové jsou podle mne záměrně určeni jako cíl pro frustrovanou společnost. Jsou slabým článkem, protože za nimi nikdo nestojí a mocným v každém režimu se vždy hodilo vytvořit obraz někoho, kdo odvede pozornost od hlavních problémů ve společnosti, zvláště když v ní vzrůstá sociální napětí. Proto je jejich situace dlouhodobě neřešená a každý, kdo si chce připsat nějaké body, zaměří se na boj se sociálně slabými. Prezident nemůže konkrétně dělat nic, protože nemá žádné pravomoci. Může ale veřejně vyjadřovat svoje postoje a poukazovat na nespravedlnost, ať se děje komukoli.

Antroposofie je soukromou duchovní cestou každého. To, co je součástí našeho programu Klíčového hnutí, na něž patrně narážíte, je

Bez jejich vlastní vůle a snahy se nic změnit nedá. Teď k té magii a pověrám a k homosexuálům: Toto není typické pouze pro romské komunity. Všude, kde lidé odkládají víru v Boha jako nepotřebnou věteš, nastupuje to, co bych obecně nazval pověrou. Nikdy bych si netroufnul radit kněžím, jak v tomto směru postupovat. Oni sami nejlépe vědí, jak se k problému postavit.

O tom, že Romové vyhánějí homosexuály ze svých komunit, jsem nikdy neslyšel. Asi pro tento postup mají více důvodů než pouhé zjištění homosexuality. Z křesťanského pohledu „honitba“ na homosexuály není dobrá. Obecně jsem ale proti zvýhodňování a zviditelňování této skupiny.

princip rozdělení společnosti podle sociální trojčlennosti Rudolfa Steinera, zakladatele antroposofie. Pokud by se tento princip zavedl, Romové by měli své životy ve svých rukou a záleželo by jenom na nich, jak s nimi naloží. Děti by chodily do běžných škol, Romové by se mohli zapojit do pracovního procesu a vytvářet komunity vzájemné pomoci.

Jana Bobošíková

O post hlavy státu se ucházím proto, že jsme přesvědčena, že prezident republiky má jednoznačně hájit zájmy našeho státu, pečovat o zachování jeho suverenity a suverenity jeho občanů, přispívat vahou svého úřadu k ekonomické prosperitě a vysoké míře konkurenceschopnosti České republiky.

Prezident nesmí připustit zpochybňování vlastnických vztahů a majetkových práv v uspořádání vzniklém po druhé světové válce, tedy chovat se přibližně takovým způsobem jako současný prezident Václav Klaus. Kandiduji také proto, že mezi relevantními kandidáty nevidím nikoho, komu by mohli občané věřit, že tyto základní předpoklady výkonu prezidentského mandátu bude naplňovat.

Příčiny problematického postavení Romů v české společnosti jsou dány mnoha faktory, jako historická zkušenost ze vzájemného soužití, menší schopnost části romské populace akceptovat základní civilizační návyky středoevropského prostoru, nízká úroveň tolerance majority k odlišnostem života některých minorit, která má svůj základ v desítkách let uzavřených hranic. Dále nekoncepční politika totalitního režimu, který na jedné straně zaháněl Romy do uzavřených enkláv, na druhou stranu je podplácel nepřímě-

řenými sociálními dávkami, čímž je odrazoval od vzdělávání a získávání pracovních návyků.

Chci ale zdůraznit, že jsem přesvědčena, že větší část romské populace dnes žije spořádaně, snaží se uplatnit na trhu práce, sama si zajistit slušnou životní úroveň a vzdělání svých dětí. Bohužel navenek bývá romská populace poměřována podle těch, kteří jsou tzv. nepřízřusobiví, tedy soustavně páchají trestnou činností, porušují veřejný pořádek, odmítají pracovat a chtějí žít ze sociálních dávek. Těch je bohužel v romské populaci větší procento než v majoritě, a vytvářejí tak zkreslený obraz o Romech obecně.

Nemám žádný speciální program pro Romy. Pro mě jsou to obyvatelé České republiky jako všichni

ostatní a chci jim zajistit stejná práva a uložit stejné povinnosti jako všem jejich spoluobčanům. Na straně práv tvrdě postihovat jakékoli projevy rasové diskriminace nebo národnostní nesnášenlivosti, na straně povinnosti v případě jejich porušení stejné sankce bez ohledu na to, k jaké národnosti se hlásí.

K další otázce uvádím, že nejsem národovec ani nacionalistka, takže moc nechápu, proč je taková otázka na mě cílena. To, že mým programem je na prvním místě ochrana zájmů našich občanů a suverenity českého státu, nemá s národovectvím ani s nacionalismem co dělat. Myslím, že správný pojem je vlastenectví. Snahy o umělé vytvoření jednotného romského národa považuji za zcela kontraproduktivní už jen proto, že většina romské populace u nás se hlásí k české národnosti, čímž jasně vyjadřuje, kým se opravdu cítí a v jakém společenství chce žít.

Pokud jde o aktivity Evropské unie, které zmiňujete, mnoho o nich nevím, ale osobně mám k podobným akcím EU velmi rezervovaný postoj. Většinou jde o vynaložení obrovské sumy peněz z kapes daňových poplatníků členských států EU s nulovým zpětným efektem pro občany a s velmi pozitivním efektem pro bruselské úředníky.

Srdečně zveme na 8. ročník
společného setkání při hudebním mixu

Společně při hudbě

záštitu převzala místostarostka
města Vsetína Mgr. Květoslava Othová

Účinkují:

Josef Surovík
varhany
(skladby od Francoise Couperina a Pabla Bruna)

RUBIKON
bubeníci z klubu Rubikon

**Zbyněk Turner
& Joe After trio**
jazz, swing, latín

Zvonky dobré zprávy
zvonkohra z Ratiboře a Kateřiníc

Lače Čhave
tradiční romská muzika

Diakonie
Českobratrské církve evangelické
Středisko Vsetín

**Kdy? v sobotu
22.9.2012
v 17 hod.**

**Kde?
Horní kostel ČCE
Palackého 156, Vsetín**

Info ☎ 734 776 350
Vstupné dobrovolné
(doporučené vstupné 100 Kč)

Projekt je realizován za podpory Ministerstva kultury ČR,
Zlínského kraje, INSA, optimum a VoK

Nane Rom sar Rom

Andre jekh foros maj paš e Plz-ňa, bešen andre jekh puraneder, aľe prikerdo kher o Roma jekhetanes le gadženca. Maškar lende the o Jaňus, penda the duj beršengero Rom, šove čhavenca the la romňaha. Leskere duj nekphureder čhave hine nasvale pro pindre a chuden invalidka. Okle čhave hine mek cikne a phiren andre sikhad'i.

O Jaňus imar terňipnastar nasas igen pre but'i. Sikhľolas murariske, aľe sar but aver romane čhave, the jov mukhľa a nadosikhľila. Karlas but'i, kaj pes delas. Pal e revolucija andro berš 1989 pes diňa pro kšef-tos. Phirlas andre Němciko a hordinlas odarik o lavuta. Kajčak ko peske cinla lavuta. Avka mušind'a rado narado te preačhel.

Hoj te na avel bi o love, iľa peske kija peste andro kher jekhe rakles. Oda raklo ke leste dživlas vajkeci berš. Paš oda mek peske iľa terňa rakľa. Sako vakerlas, hoj leske kerlas šlapka. Pal vajkeci čhona ile la rakľa te kerel but'i andre špital'a andre kuchňa te thovel grati. O romňija, so odoj kernas, ta les dikhenas, sar sako viplata imar has andre kuchňa a sa o love latar lelas. Kajčak ačhiľa pes oda, hoj o Jaňus la rakľa presuľa. No, a jekhvar has o Jaňus khere duj romňija. E phuri hjaba vičinlas, veseke dinlas pes leha, jov sar te bi našundahas. Sar odgeľa o raklo andre ubitovňa, arakhľa peske avres phures gores.

Me les odoj vajkecivar dikhľom. Anavas odoj o salami the o goja, a jov sa poťinlas.

Anglo duj berš o Jaňus nasvaľila pro bubreški a akana phirel nekčineder duvar kurkeske pre dializa. But šut'iľa. Anglo duj berš has buchleder sar bareder, akana hino jepašutno. Te pes avka lel, ta pes leske zdžanas tel jekh čhon dosta love. Le čhavendar lelas e invalidka do koruna. Pre čhave chudelas e podpora, pal e socialka chudelas. Phučen, so kerlas le lovenca? Hordinlas len la gorake andre romaňi banka, andre herňa. Savi koruna les has, sa čhivlas andro bedňi. Napoťinlas o kher, o paňi, o plinos, e elektrika. Savi koruna, so has, sa prekhelas. Avka pes ačhiľa, hoj jesoste oka berš les čhide avri andal o kher. Pro agor mek varekhatar chudľa tranda ezera, ta na te džal a te poťinel o kher, aľe čhiďa len andre bedňa. Akana kaj te džal le cikne čhavorenca a jov kaj džala kajso nasvalo?

Gele ki e Plzňa pro ubitovňa, aľe odarig len tiž čhide avri, bo nepoťinenas. Avka has čepo paš e pheň. Kajčak la tiž čhide avri avdal o kher. Tiž napoťinelas. Avka leskri romňi sovlas calo jevend andro motoris, o čhave has le phuredere čhavenca pre charita a o Jaňus andre špital'a. Sar has lenge nekgoreder, gele ke la romňakeri pheň ko Berunos. Kajčak odoj našti ule dešuduj džene andro duj kherora. Akana

pes potuľinen, sar pes del. O Jaňus buter andre špital'a sar khere.

Avka rado narado avel manušeske pre god'i, so keren manušenca o bedňi. Sar džanen te zničinel le manušen.

O Rom, so pal lende vipratinlas o kher, hino le Jaňustar o deš berš phureder, aľe mek les ňiko šoha nadikhľa andre herňa te bavinel bedňi. Visikhľiľa avri muraris, kerďa peske trojka řidičakos a phirlas le bare motorihla, nakladakoha. Pal e revolucija peske kerďa živosťakos pre murarika but'a. Akorestar kerel le gorenge churde murarika but'a. Kerel mištes a vaš oda les hin but'i furt, bar te imar hino andre penzija. Cind'a peske ki oda multikara, ta so leske pre but'i kampil, peske doanel a oddiďzal. O gore, so leske zaden o but'i, pes namušinen te starinel pal ňisoste. Dživel peske mištes sar raj, mek avrenge šegetinel.

Aľe namušinav aňi te džal ko cudza Roma. Le Jaňuskero terneder phral, o Belas, kerel imar but berša andre jekh fabrika peskere duje čhavenca a kajse problemi sar Jaňus les šoha nahas. Vážinel peske o but'i a kerel sar muľakos, pre trin smeni.

Kadaj dičhol, hoj nane Rom sar Rom, a hoj amen ňiko našťik čhivkerel andre jekh gono. Kaske andro šero čepo gondoliňel a nane leske sa jekh, džanel pes pal peste the pal peskeri famel'ija te postarinel.

Andrej Giňa

Není Rom jako Rom

V jednom městě hned u Plzně žijí Romové v jednom starším opraveném domě společně s gádži. Mezi nimi také dvaapadesátiletý Jaňus se svou ženou a šesti dětmi. Jeho dvě nejstarší děti mají nemocné nohy a dostávají invalidní důchod. Ostatní chodí ještě do školy.

Jaňus od mládí nebyl moc na práci. Učil se zedníkem, ale jako mnoho jiných romských kluků nechal toho a nedoučil se. Pracoval různě, kde se dalo. Po revoluci v roce 1989 se dal na obchod. Jezdil do Německa a vozil odtud housle. Jenže – kdo bude kupovat housle. Čhtě nechtě s tím nakonec musel přestat.

Aby nebyl bez peněz, vzal si k sobě do podnájmu jednoho bílého kluka. Ten u něj bydlel několik let. K tomu si vzal ještě jednu bílou holku. Všichni si povídali o tom, že mu dělá šlapku. Když jí po pár měsících přijali na práci do kuchyně v místní nemocnici, Romky, které tam taky pracovaly, vidaly, jak si po každé výplatě přišel Jaňus do kuchyně a shrábl od ní všechny peníze. Nakonec se stalo to, že se skutečně provalilo, že s ní Jaňus spí. No, a tak měl najednou v bytě dvě ženské. Jeho žena zbytečně vyváděla, křičela, zlobila se s ním, on jako by neslyšel. Když se kluk, který u něj bydlel, odstěhoval na ubytovnu, našel si Jaňus dalšího podnájemníka, jednoho staršího gádže. Párkrát jsem ho tam viděl, když jsem jim vozil salámy a goja. Většinou všechno platil on.

Před dvěma lety Jaňus onemocněl s ledvinami a teď chodí mini-

málně dvakrát týdně na dialýzu. Hodně zhubl, předtím býval širší než delší, teď je ho jen polovina. Když si to tak spočítáte, za měsíc se mu sešla pěkná hromádka peněz. Od dětí si bral invalidní důchod do koruny, na mladší dostával přídavky, bral podporu ze sociálky, jistě se mu jich sešlo dost. Ptáte se, co s penězi dělal? No co, nosil je gádžovce do romské banky – do herny. Každou korunu, kterou měl, všechno naházal do automatů. Neplatil nájem, ani vodu, plyn, elektřinu. Všechno prohrál. Tak se stalo, že ho loni na podzim vystěhovali z bytu. Nakonec prý ještě od někoho dostal třicet tisíc, ale ne aby šel a zaplatil byt, zase to naházal do automatů. A teď kam měl jít s malými dětmi a kam půjde on, když je vážně nemocný?

Odstěhovali se do Plzně na ubytovnu, ale odtud je brzy vyhodili, protože zase neplatili. Pak bydleli chvíli u jeho sestry. Jenže tu taky vyhodili z bytu, taky neplatila. Na-

konec jeho žena přespávala celou zimu v autě, děti byly ubytované na charitě a Jaňus v nemocnici. Když bylo nejhůř, nastěhovali se k ženě do sestře do Berouna. Ale tam dlouho zůstat nemohli, bylo jich dvanáct lidí ve dvou pokojích. Dodnes se potulují, jak se dá. Jaňus bývá víc v nemocnici než doma.

Tak chtě nechtě, člověka napadá, co dělají s lidmi automaty, jak jim dokážou zničit život.

Rom, který po nich dostal byt, je o deset let starší než Jaňus, ale ještě nikdy ho nikdo neviděl v herně na automatech. Vyučil se zedníkem, udělal si řidičák „trojku“ a jezdil s nákladákem. Po revoluci si zařídil živnostenský list na zednické práce. Od té doby pracuje pro gádže. Jde mu to dobře, a tak má pořád dost práce, i když už je v důchodu. Gádžové, kteří mu zadávají práci, se nemusí o nic starat. Pořídil si k tomu multikáru, takže si všechno potřebné přiveze a zase odveze. Žije si jako pán a ještě pomáhá ostatním.

Ale nemusím ani dávat za příklad cizí Romy. Jaňus má mladšího bratra Bélu, který už roky pracuje v jedné továrně i se svými dvěma syny. Takové problémy jako Jaňus v životě neměl. Váží si svojí práce, i když dře jako mezek na tři směny.

Je tedy vidět, že není Rom jako Rom a nikdo by nás neměl házet všechny do jednoho pytle. Kdo má jen trochu něco v hlavě a není mu všechno jedno, ten se dovede o sebe a svou rodinu postarat.

Andrej Giňa

Přeložila Martina Výziblová

Každý může žít kde chce

Už ani nevím, kdy to vůbec začalo. Kdy začalo být v módě jezdit do Anglie? Asi tak před deseti lety žilo v každém městě plno Romů. A to naše nebylo výjimkou. Na ulici, kde bydlelo Romů nejvíc, bylo vždy rušno. Nebylo dne, kdy se tam něco nedělo.

Hádali se mezi sebou, někdy se i pobili, do rána seděli před domy a povídali si, mladší si zpívali. V každém koutku se dělo něco jiného. Častokrát se konaly na náměstí kulturní akce a i tam se sešli všichni, aby se podívali a třeba podpořili své favority.

Mladí se vpodvečer scházeli na náměstí, někdy s sebou měli kytaru a prozpěvovali si. No, co dodat, prostě nás bylo hodně a vždy se něco dělo.

Dnes je nás čím dál méně. Všichni odcházejí do Anglie. Nevím, kdo tam jel jako první, ale když se vrátil, tak všem povídal, jak je to tam nádherné.

Takže ostatní neváhali a postupně si sehnali peníze na letenky a jely se tam také podívat. Jeli i ti chudší, co neměli moc peněz. I když měli mnoho dětí, rozprodali majetek a jeli zkusit štěstí v Anglii. Tady si většinou každý stěžoval, že dostáváme málo peněz, nemáme kde bydlet...

Když se po několika letech vraceli, tak nechápali, jak mohli v tak malém městě kdysi žít. Vraceli se jen proto, aby si vyřídili nějaké záležitosti po úřadech. Nudili se tu. Pokaždě říkali: „*Vždyť tady nic nemáme, v Anglii je život, tam mají děti budoucnost. Nemusíš pracovat nebo čekat celý měsíc na podporu, tam jsou peníze každý týden...*“ Dost nerada slyším tyhle věty. Vždyť žili tak dlouho ve svém rodném městě a teď, když poznali větší svět, tak je to tu nebaví? To jaksi nechápu. Podle mě tam všude číhá nebezpečí a drogy jsou pro každého samozřejmostí. Také říkají, že to, co mají tam, by ve svém městě nikdy neměli. Mají skvěle vybavené byty a na burze, nebo jak tomu říkají, si seženou například televizi LCD, počítače nebo supermoderní mobily za pár korun, no vlastně za pár liber. No jo, ale na co toto všechno je, když jste odloučení od rodiny. A pokud vážně onemocníte, tak kde je ta jistota, že někomu záleží na vašem zdraví, pokud nejste občany té země?

Mám rodinu v Anglii. Před několika lety, ještě jak žili v našem městě, jsme se navzájem navštěvovali. Rodiče spolu popíjeli, já jsem chodila ven s bratranci a se sestřenicemi. Jako rodina jsme si rozuměli. Nyní se od nich nedočkáme ani jednoho telefonátu, nic o nich nevíme, ani oni o nás. A když náhodou na pár dní přijedou, na první pohled na nich poznávám tu změnu, jsou otažití a už si tolik neváží rodiny jako dřív. Chválí se, že mají hodně peněz, ale přitom nikomu nedají ani korunu.

Ale pravda je, že člověk by měl vyzkoušet všechno. Svět je otevřený a každý může žít, kde chce on sám.

Andrea Bušalová

Sako peske šaj dživel kaj kamel

Nadžanav, kana oda kezdind'a. Kana avľa andre moda te džal andre Anglija? Talam anglo deš berš has andro savore fora but Roma. Andre koda amaro foros taj. Pre oda drom, kaj bešenas but Roma, has mind'ik vika. Nahas džives, so pes odoj vareso naačhiľa. Hlasinenas pes maškar peste, varekana pes he marnas, ži tosara bešenas paš o khera, vakernas peske, o terne peske giľavenas. Pre sako than pes kerlas vareso aver.

Sar pes pro foros bašavlas, ta he kodoj avenas but Roma te dikhel. Sar has raťi, ta o terne pes arakhenas pro foros, varekana len has he gitara a giľavenas peske. No, so te phenel, samas but džene, ta furt pes vareso ačholas. Akanak sam čepo džene, savore odžan andre Anglija. Nadžanav, ko kodoj odgeľa sar peršo, aľe sar avľa pale, ta le romenge vakerlas, savo šukariben odoj hin. A o roma naužarnas, kerde peske love pro letenky a odgele odoj taj te dikhel.

Gele he kole čoreder, so len nahas but love. He te len has but čhave, ta bikende so len has andro kher a gele te skušinel e bacht andre Anglija. Kadaj sako phenelas, hoj cerpinel, hoj chudas čepo love, hoj amen nane kaj te bešel...

Sar pal'is avenas khere vaš vajkeci berš, ta naachaľonas, sar kadaj šaj dživnas, andro kajso cikno foros. Avnas pale ča vaš oda, hoj peske te keren varesave veci pal o vibora. Nahas len adaj so te kerel. Ča phenenas, „*hem kadaj amen nič nane, andre Anglija amen hin dživipen, kodoj hin le čhaven tajsaskero koter. Namušines te kerel but'i, abo te užarel calo čhon pre podpora, kodoj hin o love sako kurko...*“ Narado šunav kajse lava. Hem avka dulhones dživenas andre peskro foros, a akanak hoj prindžarde bareder vilagos, ta imar len kadaj nabavinel? Ta kada vareso naachaľuvav. Me mange gondolinav, hoj odoj hin šadzi bibacht, the o drogi odoj hin savoren. Mek phenen, hoj koda, so len hin kodoj, len kadaj andro peskro foros šoha naavľahas. Hin len šukar bare khera a pre burza, abo sar oleske phenen, peske arakhena televizija LCD, počítača vaj lache mobila vaš čepo love, vaš o churde, či vaš o libri. No, hi, aľe pre soste kada savoro hin, te san odcirdle khatar peskro fajtos, a te čačes nasval'uvana, ta zajisaľol varekaske pro tumaro sast'ipen, te nasan lengro občanos?

Hin man famel'ija andre Anglija. Angle vajkeci berša, mek sar bešenas andro amaro foros, ta amenge phirahas ke peste, the jon phirnas ke amende. O dada the o daja peha pijenas, me mange phiravas avri... Has amenge lačhes sar famel'ijake. Akanak amenge aňi nazavičinenas, nič pal lende nadžanas, aňi jon pal amende. A te avena pro čepo dživesa, ta prindžarav, hoj oda imar nane jon so has akor, hine odcirdle a imar peske avka nal'ikeren le fajtos. Ašaren pes, hoj len hin but love, aľe ňikas nadena aňi koruna.

Aľe čačipen hin, hoj o manuš bi majindahas te skušinel savoro. O svetos hino phundrado a sako peske šaj dživel, kaj jov korkoro kamela.

Andrea Bušalová

co na to naši čtenáři?

My níže podepsaní tímto rušíme předplatné novin Romano hangos. Dodávka časopisu byla sjednána s panem Karlem Holomkem při jeho návštěvě lázní v Teplicích nad Bečvou. Karel Holomek nám přislíbil pomoc při řešení romských problémů v Hranicích, ale neudělal nic. Pouze chtěl, aby-
chom odebírali jeho časopis (nebo je to spíš časopis jeho rodiny?). Pan Holomek pouze slibuje, a to i v Romano hangos. Je jak všichni čeští politici. Problémy Romů ho zas tak moc nezajímají.

Jan Čuri, Andrej Sivák, Hranice.

Vážený pane Holomku, velmi nás potěšila pasáž vašeho článku O prázdninách pořád podle stejné tradice (RH 10-11), v němž chválíte organizace, pořádající prázdninové tábory pro romské děti.

Jezdíme už dvanáct let s romskými dětmi na dvoutýdenní letní tábory. Jsme nízkoprahový klub pro děti a mládež a táborníci jsou většinou klienti klubu, kteří sem chodí ve všední dny odpoledne po škole. Posláním klubu je nabídnout dětem a mládeži bezpečnější prostor pro trávení volného času a pokud budou potřebovat, tak je podpořit a pomoci jim. Posláním tábora je navíc relaxace. Chceme, aby si děti odpočinuly od každodenního rytmu, prostředí a vztahů a nabraly tak hodně sil do nového školního roku.

Velmi nám pomáhá příroda, letos jsme byli stejně jako šest let předtím v nádherném prostředí Chřibů na Uherskohradištsku. Jsme tam na čerstvém vzduchu, máme dobrou a pravidelnou stravu, čas trávíme hrami a odpočinkem, děláme večerní sněmy u ohně, spíme v dobrých stanech. Ve skupině tam můžeme žít s pocitem bezpečí, jsme minimálně rušeni vnějšími vlivy. Ve vztazích mezi námi posílujeme přijímající a oceňující atmosféru.

Jedna z učebnic sociální práce se jmenuje Lidský vztah jako součást profese. Napsal ji Karel Kopřiva a tvrdí, že kvalita lidského vztahu pracovníka a klienta má v pomáhajících povoláních prvořadý význam. I proto si myslíme, že v případě letních táborů jde o výbornou pomůckou k tomu, aby děti s dospělými navázaly vztah, díky kterému pak pracovníci a dobrovolníci v sociálních službách mohou poměrně bezpečně doprovázet mladé lidi životním obdobím dětství a dospívání.

Velmi si vážíme toho, že město Kopřivnice, které Klub Kamarád zřizuje, v sociální práci s mládeží do 15 let počítá i s funkcí nízkoprahového klubu. **Roman Polehla, pracovník Klub Kamarád, Kopřivnice.**

Markéta Horneková z Romodromu: Stěhování problémy nevyřeší

Pojem „sociální vyloučení“ bývá v představách některých sociálních pracovníků spojován především s větším městem. Sociální vyloučení je však mnohdy citelně znát především na venkově. Přesně v takových lokalitách na Jičínsku působí terénní pracovnice sdružení Romodrom, Markéta Horneková.

Mohla byste zmínit hlavní rozdíly mezi sociálně vyloučenými lokalitami ve městě a na venkově?

Na první pohled se zdá, že identifikovat sociálně vyloučenou venkovskou lokalitu je snadné. Jenže ono u mnoha lokalit vůbec neplatí, že jsou kdesi daleko za vesnicí. Sociálně vyloučené lokality na okrajích městeček vznikají podle mého názoru především ze dvou důvodů. Prvním důvodem, v poslední době často zmiňovaným v médiích, jsou podstatně levnější nemovitosti. To „využívají“ různí podnikatelé a podnikavci. S tím se setkáváme i ve městech. Někdy se však zapomíná na důvod druhý, kterým je sociální propad starousedlých romských rodin.

Co tato věc v praxi terénního pracovníka konkrétně znamená?

Chceme-li pomáhat účinně, musíme napřed porozumět. Důležitou roli hraje historie vzniku lokality. Z ní můžeme hodně zjistit i o obyvatelích a jejich osobních cílech. Zásadní rozdíl by se měl projevit u lokalit, vzniklých v posledních dvaceti letech sestěhování, a u původních lokalit starousedlíků. Za jednoznačnou výhodu při práci s obyvateli původních lokalit považují dobrou znalost romských reálií a romštiny. Mezi starousedlíky v takových venkovských lokalitách je romština mnohdy živým jazykem, což je jev, se kterým se ve městech již téměř nelze setkat.

Poměrně novým fenoménem je pronajímání celých domů romským obyvatelům. Nejedná se ale o žádné luxusní bydlení, nadstandardní bývá jen nájemné. Investor nebo realitní kancelář kupuje domy k rekonstrukci, často v havarijním stavu, za minimální ceny v hotovosti. Pokud nenajde kupujícího ani prostředky k rekonstrukci, objekt pronajme. V pasti nesmírně nevýhodných smluv, které obsahují smlouvu s rozhodčí doložkou, sankci ve výši několika tisíc denně a jsou bez výpovědní lhůty, se ocitnou často právě romské rodiny, protože jejich šance sehnat jiné bydlení je malá.

Jak obce pracují s tím, že se na jejich území vytváří romská vyloučená lokalita?

V samotné obci se často nic moc o problémové situaci nedozvíme: obyvatelé lokality se snaží na sebe příliš neupozorňovat, jejich sousedi se s „ostudou“ nechtějí svěřovat. Existence sociálně vyloučené lokality se pak projeví až při nakumulování velkého množství komplikací. Obyvatelé obce mají většinou problém s nepořádkem, hlukem a drobnou kriminalitou. Přejí si řešení, cítí se bezmocní, soužití se zhoršuje. Od frustrace je jen malý krok k řešení radikálnímu, v horším případě k násilí. Často se pak zdá, že nejvhodnějším řešením je nechtěné sousedy pomoci přestěhovat jinam, pokud možno do většího města. Účinná pomoc, která ušetří státu peníze a lidem spoustu trápení, se podle mého názoru nachází ovšem na začátku, v malé obci.

Ptala se Lenka Matoušková

Začít znova

Život je jako šachy. Jednou jsi na bílých polích, pak na černých. Jindy dáváš šach, jindy dostáváš mat, ale nikdy nemůžeš strhnout figurky ze šachovnice a říct: Začneme znova?

Takhle bych popsala dnešní vztahy mladých lidí. Vraťme se na začátek, kdy Bůh stvořil Adama a Evu. Byli si oba jeden druhému blízcí, po pár dnech se z nich stali hříšníci. Dnešní doba vypráví o tom, že se jeden druhému zalíbí, vypraví se na společnou cestu, jsou spolu nějakou „tu dobu“ a potom se zase rozcházejí. Nevidí nic jiného než to, jak člověk vypadá, jak se obléká, kolik vydělává. Tyhle kvality většinou vyhledávají dnešní dívky a ženy. Po tom touží. S lítostí se z nich pak stávají opuštěné ženy, které chtěly jen lásku a byly zneužitě. Je milion lidí, kteří nevědí o lásce absolutně nic. Láska je přece Bůh a Bůh je láska. Umíte si to představit? Bůh by přece nedovolil, aby se ve vztahu dělo něco velmi negativního. Abychom se trápi-li, plakali a byli smutní. Tyhle zlé věci si dělají lidi sami.

Mám kamaráda, který je velmi šikovný, pohledný kluk. Vyprávěl mi, jak se zamiloval do jedné holky. V té době měl dost dobře placenou práci a bydlel v Praze. Miloval

ji celým svým srdcem, jak mi říkal, kupoval jí všechno, na co si jen mohla pomyslet. Časem se jeho holka změnila, vyhledávala kamarádky a nebavil ji život, který s ním žila. On ji přesto dál miloval. Tak ji neustále něčím novým překvapoval. Měla doma snad všechny značkové kabelky, boty a všechno po čem žena touží. Žil s ní dva roky a pak se rozešli.

Během té doby se odstěhoval z Prahy, chtěl začít znovu, ale nějak mu to nešlo. Nemohl se zamilovat, najít ženu svých snů, ženu, která by ho brala takového jaký je, s jeho špatnými i dobrými vlastnostmi. Došlo mu, že ho jeho bývalá přítelkyně jen využila po mate-

riální strážce. Měla v něm jistotu, když potřebovala peníze, věděla, že ji nezklame, a přesto ho opustila. Nemilovala ho, jen využívala. Tohle nebyla láska, ale prostředek.

Láska má totiž tři stupně: první stupeň lásky je chtíč, druhý prostředek a třetí nejvyšší stupeň modlitba. První a druhý stupeň lásky lidé využívají a žijí tím. Modlitba je největší a nejtěžší stupeň lásky, tu využívá Bůh a Buddha. Člověk ji najde až po nějaké době. Někdy je to velmi složitá životní etapa, ale bohužel každý si tím musí projít. Ale nemusí být složitá, záleží na vás, jak vnímáte lásku a druhého člověka.

Lidská láska vypráví o tom, že bychom měli milovat lidské vlastnosti, na které si nedokážeme sáhnout. Nelze je vidět, slyšet ani obejmout. Tenhle pocit náleží modlitbě lásky. Podle mého názoru Lásku nelze vyjádřit ani slovy. Láska je plamen, který se člověk učí rozžehnout. Aby měl člověk šťastný život v lásce, nejdřív se musí naučit milovat sám sebe, jakmile se to naučí, pak může milovat ostatní. Jak si já představuji ideální vztah? Má Pět P: Pravda, Příležitost, Podpora, Přejícnost, Přátelství.

Veronika Kačová

Redaktorka, Nový Jičín.

Te chudel pale

O dživipen hino sar šachy. Jekhvar sal pro parne maľa, jekhvar pro kale. Jekhvar des šach, jekhvar chudes mat, aľe ňigda len našťi čhives tele the te phenes: chudas peha pale?

Kavka bi phendomas, hoj dživen o terne manuša andro jekhetano dživipen. Arakhas pes pale pro inepos, kana o Del kerďa le Adam the la Eva. Jekh avres džanenas, the pal o dživesa pre peste našťi dikhenas, ehas andre lende o beng. Andro ada džives ehin oda kavka, hoj jekh avreske perel andro jakha, dživen peha koda jekhetano dživipen, hine peha varesave berša ,the palis peha hinke nane. Nadikhen nič, ča koda, sar o dženo dičhuvel, keci les ehin love. Pal kada džan o terne džuvľa. Palis pes lendar ačhuven čore džuvľa, so kamenas o kamiben the ehas zneužimen. Ehin pherdo džene, so pal o kamiben nadžanenas nič. Gondolinen peske, hoj oda ehin ča te dikhel rado. O kamiben ehin o Del, the o Del ehin o kamiben. Džanenas tumenge te predstavinel? O Del bi ňigda nadomukhľas, kaj andro kamiben o džene te cerpinen. Kaj te rovas, te avas žalostno. Kale džungale vjeći peske o manuša keren korkore.

Ehin man kamaratos, savo hino godaver the šukar dženo. Jekhvar mange delas duma, sar pes zakamaďa andre jekh džuvľi. Andro koda berš bešelas ke Praha the ehas les but lačhi buti, ehas les lačhe love. Kamelas la caleha jileha, sar mange vakerelas, cinavelas lake savoro pre soste peske leperlas. Jekhvar pes leskri džuvľi ačhiľa aver, ehas peskre kamaratkenca, the nabavinlas la o dživipen, savo leha dživelas. Jov la mek he vaš kada bares kamelas. Ta la sako džives prek vapinlas. Ehas la khere savore kabelki, topanki vaš bare love, ehas la sa, so kamelas sako džuvľi. Dživenas peha duj berš, the palis pes mukhle. Maškar koda berš odgeľas khatar Praha, kamelas te chudel pale, aľe varesar leske nadžalas. Našťi pes zakamavelas, the našťi peske arakhelas džuvľa sava jov kamelas, savi bi les liľalas kajso savo hino, lačho he nalačho. Peľas upre, hoj les leskri džuvľi, so laha dživelas, ča pokerďas, kamelas lestar ča o love. Kada nahas o kamiben, aľe o rajbišagos.

Le kamiben ehin trin stupně: Peršo garadičos andro kamiben pes vičinel kamipen, dujto pes vičinel

rajbišagos, the trito pes vičinel modľišagos. Peršo a dujto garadičos andro kamiben dživen o manuša. O modľišagos ehin nekbareder garadičos andro kamiben, laha dživel o Del the o Buddha. O manuš les arakhela pal vajkeci berš. Varekana ehin oda but phares, aľe sako kada mušinel te predživel. Aľe namušinel te avel pharo, džal ča pal kada, sar šunen o kamiben the avre dženen.

Manušeskero kamiben vakerel pal kada, hoj bi majindamas te kamel le manušeskre ajsipena, save našťi chudas. Nadžal len te dikhel, te šunel, te chudel. Kada šundo pes vičinel modľišagos andro kamiben. Pal miro, o kamiben pes nadžal te phenel le lavenca. O kamiben ehin e jag, savi pes sako mušinel te sikhavel te labarel. Kaj le manušes te avel bachtalo dživipen andro kamiben, peršo pes mušinel te sikhavel te kamel pes korkores, sar pes oda sikhavela, palis šaj kamel avren dženen. Sar mange me predstavinav idealno dživipen maškar džuvľi the murš? Ehin oda pandž P: Čačipen, Priležitostľa, Zaačhiben, Phundradojileskeriben, Phraľipen.

Veronika Kačová

Naši čtenáři tam v Karviné...

Foto: Lukrecius Chang

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.

Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na

www.romove.cz

Maťa Buchlová: Budoucnost? Škola, cestování...

Dokončení ze str. 1

čhave. „Mým snem už od malička bylo mít velký sál, tam hromadu lidí a tančit a tančit,“ svěřuje se.

„Na rodinu je ještě dost času,“ vysvětluje Maťa, když se ptáme na budoucnost a děti. „Nejdříve školu, abych měla nějaké vzdělání, pak

někam vycestovat. Ráda bych do Indie, protože z Indie pocházíme my Romové,“ líčí své plány. S rodiči Maťa vychází dobře a je si jistá tím, že by ji v jejich plánech podpořili. A nějaký vzor? „Z Romů je to Filip Gondolán,“ odpovídá Maťa.

V oblasti fotomodelingu už Maťa není žádný nováček.

Jak říká, měla hodně nabídek a věnovala mu dost volného času. Ale ráda by něm pokračovala a nafotila nové věci.

Ptal se Pavel Pečínka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na září 2012

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy

Stálá expozice: Příběh Romů

Stálá expozice ukazuje na historickou kulturu Romů i změny v jejich způsobu života od Indie po dnešek.

Romové ve fotografii Jozefa Kolarčíka-Fintického

Výstava historických fotografií Jozefa Kolarčíka-Fintického je unikátním pohledem do tradičního života a kultury Romů na východním Slovensku v první polovině 20. století. Na výstavě uvidíte černobílé portréty, fotografie zachycující tradiční řemesla, hudbu, tanec či rodinné rituály.

Vernisáž: 20. 9. v 16 h
20. 9.–20. 1. 2013

Třetí sochařské sympozium – Socha pro Cejl

Pět romských umělců z pěti zemí. Třetí ročník sochařského sympozia v Muzeu romské kultury pracuje s tématem brněnské ulice Cejl a jejím okolím – místem, úzce spojeným s romskou menšinou, která zde žije. Sympozium nazvané **Socha pro Cejl** chce poukázat na důležitost této městské části ke zbytku města.

Ferdinand Koci:

Střípky z tvorby romského výtvarníka

Výstava děl malíře a výtvarníka albánského původu žijícího v Anglii. Výstava je součástí evropského projektu R.I.C.E.

6. 4.–22. 9.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Bez sportu, bez receptů, bez lží.

Deník Referendum

DR

Milena BARTLOVÁ

Aнна ŠABATOVÁ

Lukáš JELÍNEK

Pavel ŠARADÍN

František KOSTLÁN

Saša UHLOVÁ

Jiří PEHE

Ondřej VACULÍK

Ondřej SLAČÁLEK

Alena ZEMANČÍKOVÁ

www.denikreferendum.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Vydávání
Romano hangos

podporuje Ministerstvo
kultury ČR

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.

ROMANO CENTRO

HEFT NR. 74, AUGUST 2012

VÍNO A BYLINKY

Nabízíme kvalitní točená i lahvová vína z Rakvic, oblast jižní Morava. Ochutnávka zdarma, ceny mírné, příjemná obsluha.

- Novinkou v nabídce jsou sypané bylinné směsi.
- Ručně sbírané i sušené, bez použití mechanizace, za nejlepších podmínek pro zachování účinných látek.
- Možnost individuálních objednávek.
- Bylinné směsi i na individuální objednávku.
- Více na <http://vinotekaornela.webnode.cz/>.

VINOTÉKA

Körnerova 2, 602 00 Brno (roh ul. Körnerovy a Bratislavské)

Otevírací doba: Po–Čt: 11⁰⁰–18⁰⁰; Pá: 11⁰⁰–19⁰⁰; So: 9⁰⁰–12⁰⁰

Těšíme se na Vaši návštěvu.

